

II. STUDII, ARTICOLE, OPINII

DESPRE TESTAMENTELE PRIVILEGIATE¹ (PARTEA I)

Ioana NICOLAE

Universitatea Transilvania din Braşov
Facultatea de Drept

Abstract

The privileged wills are those that can be made in the hypothesis in which the testator is in an exceptional situation and can not use the ordinary will, according to common law. For those exceptional situations the legislator provided the possibility to test in a simplified form, according to some special rules, which derogates from common law. In the first part of the study we analyzed the notion and the regulation of the privileged wills and then we analyzed the will made in case of epidemics, catastrophes, war and other exceptional circumstances and the will made on board of a ship or aircraft, each with the special rules applicable.

Keywords: will, privileged will, epidemic, war.

1. Noţiunea şi sediul materiei²

Pentru situaţia în care o persoană se găseşte într-o împrejurare excepţională, care o împiedică să testeze într-una dintre formele ordinare, există posibilitatea ca aceasta să testeze într-o formă autentică simplificată, urmând anumite reguli speciale, derogatorii de la dreptul comun în materia autentificării înscrisurilor. În alte cuvinte, așa cum s-a subliniat în literatura de specialitate³, testamentele sunt considerate privilegiate deoarece ele derogă de la forma obișnuită, rezervată de

---

¹ Prezenta parte reprezintă o dezvoltare și adăugire la materialul publicat anterior în lucrarea intitulată *Devoluţiunea legală și testamentară a moștenirii*, Ed. Hamangiu, București, 2016.

² I. Nicolae, D. Ionaș, articol publicat în *Buletinul Universității Transilvania din Braşov (BUT)*, seria VII, vol. 7 (56), nr. 2/2014, pp. 261-268.

³ J. Kocsis, P. Vasilescu, *Drept civil. Succesiuni*, Ed. Hamangiu, București, 2016, p. 103.

lege actelor *mortis causa* ordinare, iar derogarea este justificată de împrejurările speciale în care se găsesc cei care vor să testeze.

Deoarece în cazul testamentelor întocmite în aceste situații excepționale se derogă de la regulile dreptului comun edictate în materia testamentelor, acestea au fost numite testamentele privilegiate. Testamentele privilegiate reprezintă în esență testamente autentice simplificate, acestea fiind însă instrumentate de către un alt agent decât notarul public. Așadar, legiuitorul, ținând seama de faptul că testatorul s-ar putea afla în împrejurări excepționale, când nu ar putea îndeplini formalitățile cerute de lege, a prevăzut testamente autentice, scutite de formele dreptului comun, care de aceea poartă denumirea de testamente privilegiate⁴.

Totodată, se impune a preciza că persoana care se găsește în acea împrejurare excepțională, care ar justifica folosirea unei forme de testament privilegiat, își poate redacta actul de ultimă voință testând în formă olografă, cu respectarea condițiilor de fond și de formă impuse de lege testamentului olograf. Așadar, alegerea între cele două modalități de a testa aparține exclusiv testatorului, neexistând dispoziții care să impună alegerea vreuneia dintre aceste forme testamentare. Cu alte cuvinte, persoana aflată într-una dintre situațiile excepționale prevăzute de lege va avea dreptul de a opta între a testa în formă olografă (evident, dacă știe și poate să scrie) sau sub forma testamentului privilegiat.

S-a afirmat că testamentul privilegiat este valabil ori de câte ori nu există posibilitatea încheierii unui testament autentic, în situațiile și condițiile prevăzute de legiuitor, chiar dacă ar fi existat posibilitatea redactării unui testament olograf, dar dispunătorul a ales să testeze în forma privilegiată, și nu în cea ordinară, olografă⁵. Apreciem că opinia exprimată este doar parțial adevărată, în sensul că, și în situația în care există posibilitatea de a încheia un testament autentic, dacă testatorul aflat în una din primele două situații excepționale prevăzute de lege, optează pentru încheierea testamentului privilegiat, nu trebuie negat dreptul acestuia. Ne referim aici la testamentul făcut în caz de epidemii, catastrofe, războaie sau alte asemenea împrejurări excepționale și testamentul întocmit la bordul unui vas sau al unei aeronave (în acest din urmă caz fiind evident imposibil a se testa autentic în fața unui notar public, întrucât acestea se află în timpul deplasării).

În cazurile enunțate nu trebuie făcută distincție între cele două feluri de testament ordinar (autentic și olograf), atâta vreme cât legiuitorul nu prevede a anumită ordine între modalitățile de a testa. În cazul testamentelor privilegiate, singurul element care va condiționa încheierea acestora este generat de existența uneia dintre cele două situații excepționale ori, chiar în cazul în care s-ar putea încheia testament autentic, este posibil ca tocmai datorită situației în care se găsește testatorul, să îi fie imposibil sau mult mai dificil să testeze în acel mod (motive

⁴ M. Eliescu, *Curs de succesiuni*, Ed. Humanitas, București, 1997, p. 179.

⁵ D. Negrilă, *Testamentul în noul Cod civil*, Studii teoretice și practice, Ed. Universul Juridic, București, 2013, pp. 224-225.

obiective), ori este posibil ca în localitatea respectivă să nu existe niciun birou notarial. Din moment ce se admite că testatorul poate testa în forma privilegiată, chiar și atunci când poate testa olograf, același drept trebuie să-i fie recunoscut și atunci când poate testa în formă autentică, dar preferă totuși forma privilegiată.

În schimb, în cazul testamentului militarilor și al persoanei internate într-o instituție sanitară, legiuitorul prevede că aceștia pot testa în formă privilegiată dacă nu au acces la serviciile unui notar public. Cu alte cuvinte, opinia exprimată de autoarea citată este adevărată doar în aceste ultime două situații, neputându-se admite extinderea acestora la primele două ipoteze legale menționate.

În ceea ce privește sediul materiei, arătăm că testamentele privilegiate sunt reglementate în cuprinsul dispozițiilor art. 1047-1048 C. civ. Potrivit art. 1047 C. civ., constituie testamente privilegiate următoarele:

- testamentul făcut în caz de epidemii, catastrofe, războaie sau alte asemenea împrejurări excepționale;
- testamentul întocmit la bordul unui vas sau al unei aeronave;
- testamentul militarilor;
- testamentul făcut de o persoană internată într-o instituție sanitară.

În prima parte a studiului dedicat testamentelor privilegiate vom analiza primele două testamente privilegiate.

2. Testamentul făcut în caz de epidemii, catastrofe, războaie sau alte asemenea împrejurări excepționale

Dispozițiile art. 1047 alin. (1) lit. a) C. civ. arată că se poate întocmi, în mod valabil, un testament în fața unui funcționar competent al autorității civile locale în caz de epidemii, catastrofe, războaie sau alte asemenea împrejurări excepționale. Prin funcționar competent al autorității civile locale înțelegem un funcționar al primăriei din localitatea respectivă - ofițer de stare civilă, primar, alt salariat desemnat în acest scop etc. Testamentul întocmit în astfel de situații implică, în mod obligatoriu, prezența a doi martori, așa cum prevede art. 1047 alin. (2) C. civ., iar potrivit art. 1047 alin. (3) C. civ., „testamentul privilegiat se semnează de testator, de agentul instrumentator și de cei doi martori. Dacă testatorul sau unul dintre martori nu poate semna, se va face mențiune despre cauza care l-a împiedicat să semneze”. Dispozițiile prevăzute la alin. (3) al art. 1047 C. civ. sunt prevăzute sub sancțiunea nulității absolute.

În ceea ce privește sfera persoanelor care pot testa pe calea testamentului privilegiat în caz de epidemii, catastrofe, războaie sau alte asemenea împrejurări excepționale, arătăm că textul legal permite utilizarea acestei forme testamentare atât de persoanele sănătoase, cât și de cele bolnave, fără a se face distincții de acest fel (în măsura în care nu au acces la serviciile unui notar public). Pentru a fi valabil,

însă, un astfel de testament, el trebuie încheiat în fața unui funcționar competent al autorității civile locale și în prezența a doi martori.

Testamentul întocmit în aceste împrejurări excepționale are în vedere acele situații în care testatorul nu poate întocmi un testament autentic, fie pentru că în localitatea în care se găsește nu există niciun birou notarial, fie că acesta există⁶, dar nu poate recurge la serviciile notariale din motive obiective sau pentru că testatorul nu dorește și, de asemenea, dacă nu vrea sau nu poate să testeze olograf, în acest din urmă caz pentru că nu știe să scrie sau nu poate să semneze.

Se remarcă faptul că legiuitorul a extins sfera de aplicare a testamentului privilegiat raportat la prevederile cuprinse în art. 868-886 C. civ. de la 1864, de la boala contagioasă la catastrofe, războaie și alte asemenea împrejurări cu caracter excepțional, remarcându-se astfel tendința legiuitorului de a adapta reglementările legale la situațiile ce se pot ivi. Art. 872 C. civ. de la 1864 prevedea că persoanele care se află într-o localitate izolată din cauza ciumei sau a unei alte boli contagioase pot testa în mod valabil în fața unui membru al consiliului local, asistat de doi martori.

Epidemia⁷ reprezintă extinderea unei boli contagioase, într-un timp scurt, prin contaminare, la un număr mare de persoane dintr-o localitate, regiune etc. Catastrofa⁸ este un eveniment tragic de mari proporții, cu urmări dezastruoase; dezastru, nenorocire, calamitate; tragedie. Războiul⁹ reprezintă un conflict armat (de durată) între două sau mai multe grupuri, categorii sociale sau state, pentru realizarea unor interese economice și politice.

La aceste situații menționate anterior, legiuitorul a adăugat și „alte asemenea împrejurări excepționale”, lăsând astfel deschisă posibilitatea de a nu lăsa nici o situație neacoperită, astfel încât persoana aflată în imposibilitate de a testa în formă ordinară să poată testa sub forma testamentelor privilegiate. În acest context, menționăm că în literatura de specialitate¹⁰ s-a opinat că art. 1047 alin. (1) lit. a) și d) (se referă la situația în care un testament se poate întocmi în mod valabil în fața directorului, medicului șef al instituției sanitare sau a medicului șef al serviciului ori, în lipsa acestora, în fața medicului de gardă, cât timp dispunătorul este internat într-o instituție sanitară în care notarul nu are acces), oglindesc două ipoteze ce se pot subsuma aceleiași specii juridice de testament privilegiat, respectiv cel al persoanelor aflate în izolare fără vina lor. În acest sens, autorii arată că situația

---

⁶ În perioada de aplicare a Codului civil de la 1864 se aprecia în literatura de specialitate că deși legea nu prevedea, acest testament privilegiat nu putea fi folosit dacă în localitate exista birou notarial. A se vedea în acest sens Fr.Deak, *Tratat de drept succesoral*, Ed.a II-a actualizată și completată, Ed.Universul Juridic, București, 2002, p. 199.

⁷ DEX, *Dicționarul explicativ al limbii române*, ed. a 2-a, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998, p. 344.

⁸ *Idem*, p. 144.

⁹ *Idem*, p. 894.

¹⁰ J. Kocsis, P. Vasilescu, *Drept civil. Succesiuni*, Ed. Hamangiu, București, 2016, pp. 105-106.

specială care justifică utilizarea testamentului privilegiat este reprezentată de izolarea testatorului, ce poate fi cauzată de epidemie, catastrofă, război sau alte asemenea împrejurări excepționale, fie de instituirea carantinei ori de internarea testatorului într-o instituție sanitară în care notarul public nu are acces. Raportat la ipotezele reglementate de legiuitor, se va putea testa fie în fața unui funcționar competent al autorității civile locale, fie în fața medicului șef al instituției sanitare aflate în carantină sau a medicului șef al serviciului ori, în lipsa acestora, în fața medicului de gardă. Chiar dacă punctul de vedere al autorilor menționați are logică, în prezentul studiu, vom analiza testamentele privilegiate așa cum ele au fost reglementate de legiuitor.

Trebuie menționat că, deși, până nu demult, utilizarea testamentelor privilegiate de acest gen părea mai degrabă o chestiune istorică, iată că realitatea zilelor noastre aduce în prim-plan testamentele privilegiate. În contextul actualei pandemii de coronavirus, în care situația persoanelor internate este imprezvizibilă, acest tip de testament privilegiat capătă relevanță și aplicabilitate practică. Datele statistice arată că mortalitatea celor internați în unități spitalicești în stare gravă este crescută, ceea ce înseamnă că în anumite cazuri întocmirea testamentului privilegiat va asigura respectarea ultimelor dorințe ale testatorului atât în privința aspectelor patrimoniale, cât și a celorlalte dispoziții de ultimă voință cuprinse în testament.

3. Testamentul întocmit la bordul unei nave sau aeronave

Art. 1047 alin. (1) lit. b) C. civ. prevede că se poate întocmi în mod valabil un testament în fața comandantului vasului sau a celui care îl înlocuiește, dacă testatorul se află la bordul unui vas sub pavilionul României, în cursul unei călătorii maritime sau fluviale. Testamentul întocmit la bordul unei aeronave este supus aceluiași condiții.

Potrivit art. 1047 alin. (2) C. civ., testamentul făcut în acest caz este obligatoriu să se întocmească în prezența a doi martori. „Testamentul privilegiat se semnează de testator, de agentul instrumentator și de cei doi martori. Dacă testatorul sau unul dintre martori nu poate semna, se va face mențiune despre cauza care l-a împiedicat să semneze” [art. 1047 alin. (3) C. civ.]. Dispozițiile art. 1047 alin. (3) sunt prevăzute sub sancțiunea nulității absolute, după cum stabilește alin. (4) al art. 1047 C. civ.

Posibilitatea de a testa în acest mod este recunoscută atât în cazul în care dispunătorul este membru al echipajului vasului sau aeronavei, cât și dacă acesta este doar călător la bordul acestora. Ceea ce este esențial pentru a se putea testa în această formă este ca vasul sau aeronava să se afle în cursul unei călătorii fluviale sau maritime, respectiv aeronava să se afle în zbor. Aceasta deoarece, în ipoteza în

care nava sau aeronava se află staționate, atunci devin incidente prevederile art. 18 alin. (5) din Legea nr. 36/1995 potrivit căreia „actele notariale se îndeplinesc la sediile misiunilor diplomatice sau oficiilor consulare, precum și la bordul navelor și aeronavelor sub pavilion românesc care se află staționate în raza de activitate a acestor organe (...)”. Așadar, în ipoteza în care în locul de staționare al navei sau aeronavei nu există misiune diplomatică sau oficiu consular român, se poate întocmi testament privilegiat.

Trebuie recunoscută posibilitatea de a testa în forme privilegiate pe toată durata unei călătorii maritime, fluviale sau aeriene, perioadă în care persoana se află la bordul unei nave sau aeronave, considerând călătoria ca fiind efectivă din momentul în care ea a început și până în momentul la care se încheie în condiții normale, pasagerii părăsind nava sau aeronava și reluându-și cursul firesc al vieții¹¹. Dacă, spre exemplu, nava sau aeronava se scufundă, respectiv se prăbușește, este posibil ca testamentul privilegiat să nu fie găsit sau să fie distrus în totalitate sau parțial, astfel încât executarea dispozițiilor testamentare să fie imposibil de realizat dacă nu se probează existența și conținutul testamentului. În aceste condiții își vor găsi aplicare prevederile art. 1037 C. civ., referitoare la proba testamentului, dispozițiile respective fiind comune tuturor formelor testamentare.

Este de remarcat că legiuitorul a extins sfera de reglementare, față de prevederile art. 874-883 C. civ. de la 1864, și la posibilitatea de a testa prin intermediul testamentului privilegiat în timpul zborului aeronavei, legiuitorul adaptând astfel sfera de aplicare a testamentului privilegiat la una din cele mai uzuale modalități de transport.

4. Concluzii

Evoluția vieții din ultimul an ne-a dovedit cât de actuală este tema testamentelor privilegiate, sens în care, în această primă parte a studiului analizăm noțiunea și sediul materiei, iar apoi prezentăm testamentul făcut în caz de epidemii, catastrofe, războaie sau alte asemenea împrejurări excepționale și testamentul întocmit la bordul unei nave sau aeronave, cu regulile speciale aplicabile în fiecare caz în parte.

---

¹¹ D. Negrilă, *Testamentul în noul Cod civil, op. cit.*, p. 243.

Bibliografie:

- J. Kocsis, P. Vasilescu, *Drept civil. Succesiuni*, Ed. Hamangiu, București, 2016
- Fr. Deak, *Tratat de drept succesoral*, ed. a II-a actualizată și completată, Ed. Universul Juridic, București, 2002
- I. Nicolae, *Devoluțiunea legală și testamentară a moștenirii*, Ed. Hamangiu, București, 2016
- M. Eliescu, *Curs de succesiuni*, Ed. Humanitas, București, 1997
- D. Negrilă, *Testamentul în noul Cod civil*, Studii teoretice și practice, Ed. Universul Juridic, București, 2013
- DEX, *Dicționarul explicativ al limbii române*, ed. a 2-a, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998